

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI
SECȚIA ȘTIINȚE ALE VIEȚII**

**Bd. Ștefan cel Mare 1
MD-2001, Chișinău, Republica Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 21-05-02, 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com,
sectiamed@asm.md**

**ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA
SECTION LIFE SCIENCES**

**Stefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel/Fax: /373-22/21-05-02, 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com,
sectiamed@asm.md**

AVIZUL CONSULTATIV AL SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului științific din cadrul programului instituțional de cercetare pentru anii 2024–2027, etapa anului 2025, 011101 ” Abordări genetice și biotehnologice de management al agroecosistemelor în condițiile schimbărilor climaterice”, director de proiect: Dr. hab. Larisa ANDRONIC, Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Universitatea de Stat din Moldova, perfectat în baza audierii raportului și a concluziilor experților confidențiali (Biroul Secției Științe ale Vieții Nr.5 din 26 februarie 2026)

1. Realizarea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect, etapa 2025

Scopul proiectului la etapa 2025 a fost elaborarea, optimizarea procedeeleor genetice, biotehnologice de sporire, evaluarea și selectare a genotipurilor de culturi agricole pentru crearea unui sistem agroalimentar rezilient. Pentru atingerea scopului s-au trasat 6 obiective care s-au realizat cu succes. Acțiunile planificate și realizate pentru etapa 2025 a proiectului au fost finalizate cu succes, atingând indicatorii de performanță asumați. S-au obținut rezultate experimentale privind mutageneza experimentală, evaluarea termorezistenței, a impactului stresului biotic și abiotic asupra genotipurilor diferitor specii de culturi agricole, în vederea ameliorării rezistenței plantelor la condițiile climaterice actuale..

2. Diseminarea rezultatelor obținute (publicații, participări la conferințe cu rapoarte etc.)

Rezultatele științifice obținute în cadrul subprogramului au fost editate în 104 lucrări științifice: Monografii internaționale – 1 Editor de culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale și internaționale – 3. Articole în reviste din: bazele de date Web of Science și SCOPUS - 5; străinătate recunoscute - 4; Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei – 15; Articole în lucrările conferințelor științifice: internaționale (peste hotare) – 1; internaționale din Republica Moldova – 14; naționale cu participare internațională din Republica Moldova – 5; Teze ale conferințelor științifice în lucrările conferințelor științifice: internaționale (peste hotare) – 18; internaționale din Republica Moldova – 21; naționale cu participare internațională din Republica Moldova – 6; Materiale în cataloage la saloanele de invenții – 8; Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală; eliberate de către oficii de peste hotare de protecție a proprietății intelectuale – 4; eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală – 2. Trebuie de menționat că conținutul lucrărilor publicate corespunde cu tematica cercetărilor.

3. Valoarea socio-economică și impactul rezultatelor obținute (brevete de invenție, alte forme de proprietate intelectuală, materializarea rezultatelor, perspective de implementare etc.).

În anul 2025 au fost depuse 6 cereri de brevet de invenție. În cadrul proiectului s-au realizat mai multe activități cu un impact socio-economic, printre care: s-a desfășurat atelierul practic cu participarea reprezentanților mediului asociativ, micilor fermieri în cadrul evenimentului

„Patrimoniului agricol și alimentar din Republica Moldova” în colaborare cu Comunitatea Slow Food Grădina Moldovei (02 septembrie 2025); S-au obținut rezultate utile în vederea implementării politicilor naționale ce vizează extinderea suprafețelor de teren împădurite; s-au oferit servicii de iradiere a materialului semincer de porumb, solicitate de către cercetătorii Centrului Național de Cercetare și Producere a Semințelor, Sector Porumbeni; s-au realizat expertize tehnice în cadrul MOLDAC și a granturilor doctorale, etc.. Rezultatele inovative au fost apreciate cu 9 medalii, dintre care 7 de aur, una de argint și una de bronz. 6 brevete de invenții. 9 prezentări la saloane/expoziții internaționale de inventică și inovații; 10 promovări a rezultatelor cercetărilor în instruirea/ghidarea profesională a tinerilor; 8 promovări a rezultatelor cercetărilor în cadrul diferitor evenimente și mass-media.

4. Implicarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat.

În cadrul proiectului activează 19 cercetători tineri cu vârsta $40 \leq$ ani din numărul total de 63 de cercetători, ceea ce constituie 30,16%. În anul 2024 a fost susținută, iar în anul 2025 a fost confirmată de către ANACEC (decizia nr. 5 din 11.04.2025) teza de doctor a Bahșiev Aighiuni, cercetător științific superior.

Punctajul mediu acordat: 29,7

Concluzii și recomandări:

Cercetările realizate în cadrul proiectului s-au axat pe câteva direcții de bază. S-au identificat marcheri fiziologici, biochimici și moleculari sensibili și reproductibili pentru evaluarea genotipurilor de tomate, orz de toamnă, grâu, porumb, floarea-soarelui, prun, măr, fag la factori biotici (boli fungice, virale) și abiotici de stres (termic sau hidric). S-a stabilit că diversificarea condițiilor experimentale bazate pe procedee de mutagenză fizică (raze X) sau biotehnologice cu utilizarea substanțelor biologice active (glicozide) constituie o bază pentru dezvoltarea unor strategii noi de creare a noi genotipuri și modularea răspunsului la factori de stres. Au fost obținute date noi referitoare la răspunsul imediat și la etapele tardive ale interacțiunii genotipurilor de floarea-soarelui cu parazitul lupoaia și fungi fitopatogeni și relevante aspecte specifice biochimice și moleculare ale mecanismelor defensive. S-a demonstrat posibilitatea diminuării efectului negativ al stresului abiotic (temperatură ridicată și insuficiența de umiditate) la pomii de măr și prun prin tratamente foliare cu substanțe biologice active și microelementele B, Zn, Mn și Mo..

Se propune calificativul general: Foarte bine

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Eva GUDUMAC

Conducător adjunct al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Ion TODERAȘ

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela ROMANCIUC